

Marias
evangelium

- fem kjærlighetshistorier om verden av Terje Nordby

Regi/scenografisk idé
Teknisk ansvarlig
Lysdesign
Sminke
Suffli
Turnéleder
Lyd

Terje Nordby
Erik Johansen
Jens-Henrik Andersen
Ingeborg Hopshaug
Trude Hallanger
Hans Nordø
Mikael Gullikstad

De som er med:

«Dantes Blues»

«Leoparden»

«Den nye dagen kommer med regn»

«Marias evangelium»

«Kjærlighet og vann»

Trond Peter Stamsø Munch
Ragnhild Sølvberg
Nils Johnson
Gørli Mathisen
Hallbjørn Rønning

Foto fra prøvene

Program

Ansvarlig utgiver

Roar Øhlander

Terje Nordby/May Selmer
Helle Ottesen

Urpremiere
23. februar 1991

Velkommen til fortellerteater!

I desember 1989 hadde Trøndelag Teater gleden av å ha den svenske teaterleder, instruktør og filmskaper Suzanne Osten på besøk. Hun var engasjert for å holde et seminar for våre ansatte. Både skuespillere, teknikere, instruktører og dramatikere deltok. En friteatergruppe meldte sin interesse og stilte med en deltager, og ellers inviterte vi også noen teaterfolk utenom huset. En av disse var Terje Nordby.

Seminaret hadde overskriften «Barndomspektivet — teori og improvisasjon». Det ble tre meget spennende og inspirerende dager, som jeg tror ga alle deltagerne innsikt og verdifull erfaring.

I følge Terje Nordby ga dette seminaret ham ideen til å satse på fortellerteater, og det inspirerte ham til å skrive de fem historiene dere skal få oppleve i kveld.

Det er en stor glede for en teatersjef å oppleve at en slik satsing kan gi et så konkret og spennende resultat!

God fornøyelse!

Helle Ottesen

Helle Ottesen
Teatersjef

Terje Nordby: Om fortellingene

DANTES BLUES

Dante Alighieri ble født i Firenze i 1265 og hans verk «Den Guddommelige Komedien» er oversatt til alle verdens språk unntatt norsk. Verket er en sammenhengende visjon om hvordan det ser ut i det hinsidige, en visjon i slekt med Johannes Åpenbaring, men samtidig en langt mer gjennomført, konsekvent og håndgripelig skildring.

Han som geleider Dante gjennom hele helvete og halve himmelen heter Vergil, en romersk bondesønn født nær Mantova, ikke langt fra Firenze, angivelig i år 70 før vår tidsregning. Vergil bringer den rike hellenistiske diktertradisjon inn i den romerske litteratur, får seg en styrtrik mesen og blir så lykkelig at han skriver den ene læreboken i landbruk etter den andre. Hovedverket hans er imidlertid episet om Aeneas lidelse, legenden om Romas moderbys grunnlegger, diktet som raskt skulle bli rikets nasjonal-epos. Mange av de klassiske mytene har vi fra Vergils dikteriske beskrivelser, og hans spennvidde og språklige rikdom er nokså uovertruffen. Vergils verker er oversatt til alle verdens språk unntatt norsk.

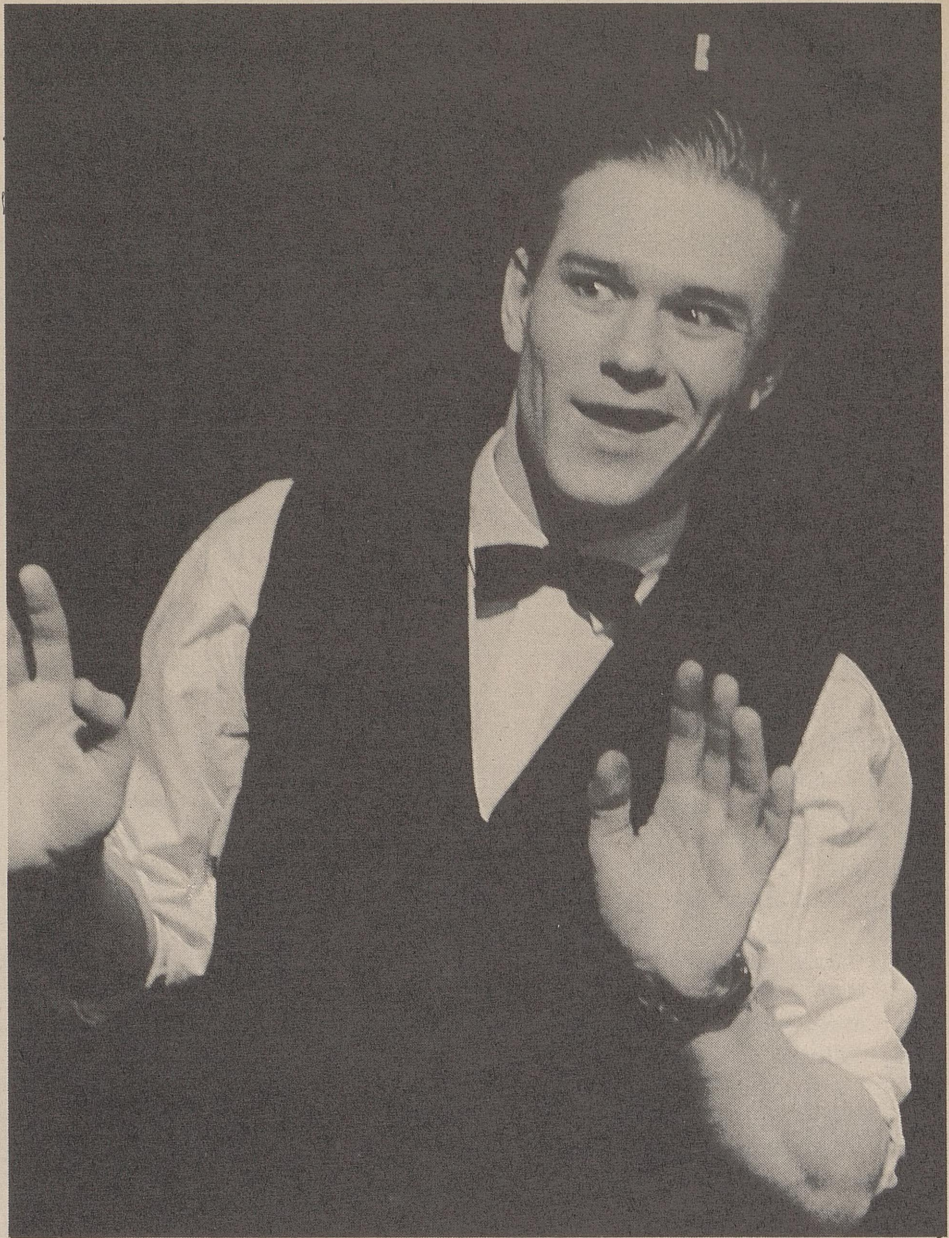
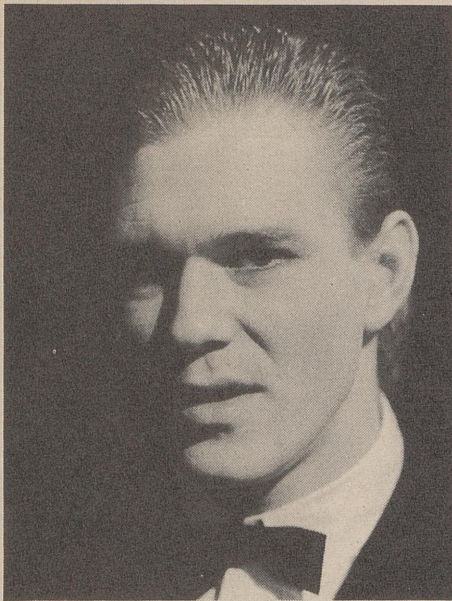
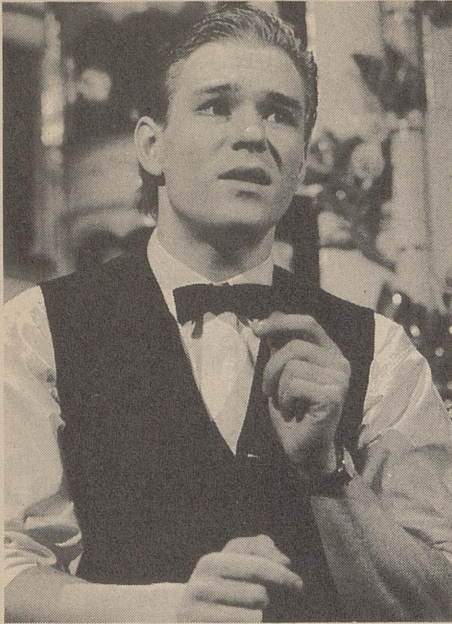
Enkelte regner Dante og Vergil, ved siden av Shakespeare, som de kanskje aller mest grunnleggende klassikere i europeisk diktning. Vi lar imidlertid litteratur være litteratur, og spør: Hva i all verden fikk en ung mann som Dante til å bruke 25 år av

Dante og hans elskede Beatrice i Botticellis strek.

livet sitt til å skrive en detaljert hinsidighetsvisjon istedenfor å dyrke mer naturlige interesser? Og vi svarer:

Fordi han ikke kjente til bluesgitarrens mangfoldige muligheter. Men han la grunnlaget for den.

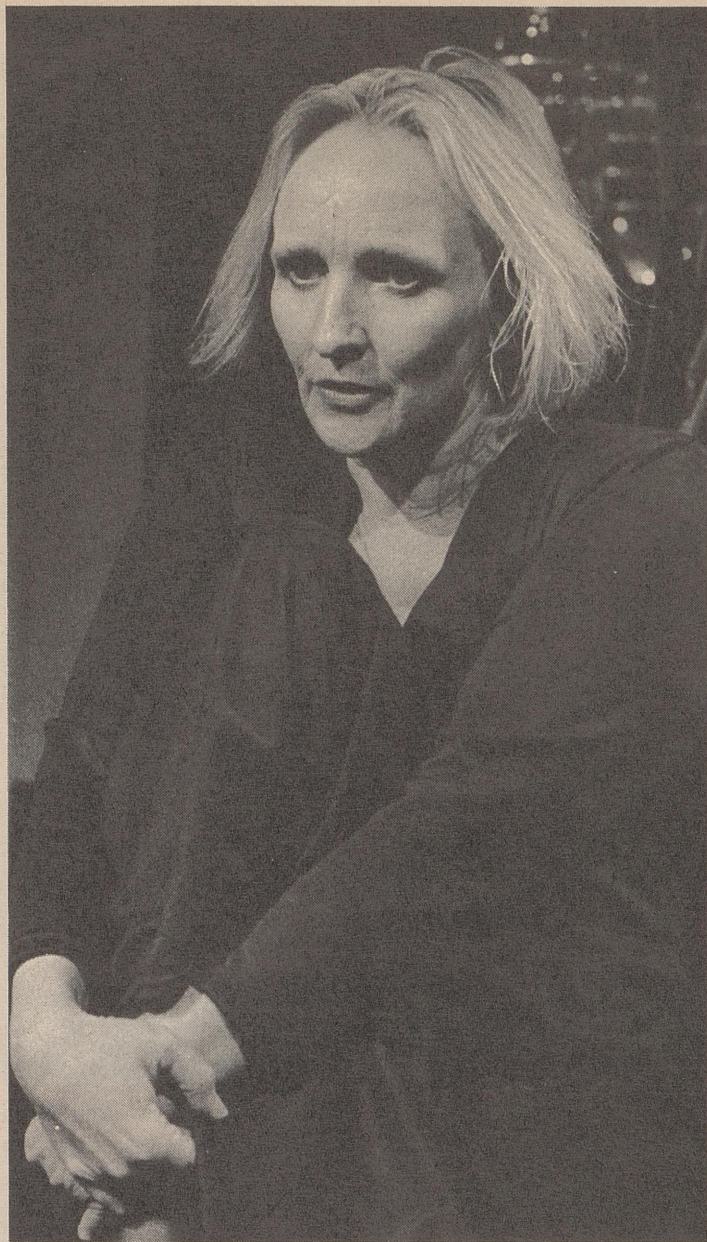
LEOPARDEN

Leoparden, på latin panthera pardus, er et rovdyr i kattfamilien. Den holder hovedsakelig til i områder med tett vegetasjon og er utmerket til å klatre, men holder seg likevel mest på bakken.

I 1870-årene kom det melding om afrikanske hemmelige leopardsamfunn, bestående av leopardmenn, en organisert gruppe menn ledet av en høvding eller en medisinmann. De kledde seg i leopardskinn og med jernklør utførte de mord så det så ut som om en leopard hadde vært på ferde. De deltok i stammefeider, men spilte også en politisk rolle i kampen mot europeiske kolonisatorer, noen kalte dem de første terrorister. Det er ikke kjent om leopardmennene

fremdeles er i virksomhet. Enkelte steder i Afrika går det rykter om at leopardmennene samarbeider med leopardene og snakker samme språk.

Av Afrikas 800 språk er det utgitt skjønnlitteratur på 47. Den muntlige fortellertradisjonen på dette kontinentet er imidlertid enorm og variasjonsrik, det fins ikke noe annet som ligner i hele verden. Historien om leoparden blander fritt vestafrikansk eventyrtradisjon med østafrikansk dikt og sagnform, men eventyret om leoparden er sant nok. Og leoparden eksisterer fremdeles, selv om alle de sju kjente artene på det afrikanske kontinentet står i fare for å bli utryddet. Det samme gjelder jo imidlertid også mennesket.

DEN NYE DAGEN KOMMER MED REGN

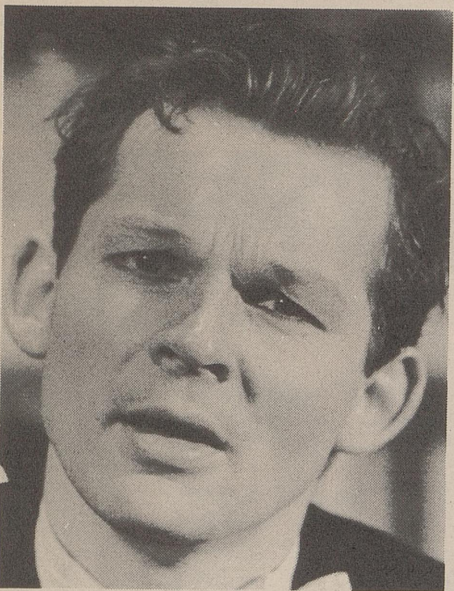
GALILEO GALILEI: Italiensk fysiker og astronom, født i Pisa i 1564, interessert i musikk, vin og moderne oppfinnelser. Blir regnet som den egentlige grunnleggeren av moderne naturvitenskap, påviste blant annet at det krøtset måner rundt Jupiter og at himmelen dermed ikke fantes.

ISAAC NEWTON: Engelsk matematiker og fysiker, født i Lincolnshire i 1642, grunnla moderne fysikk og astronomi, sterkt interessert i pengevesen og teologi, bibelens profetier og numerologi, men mest kjent for sine oppdagelser av tyngdekraftens vesen og forholdet mellom planetene.

ALBERT EINSTEIN: Tysk-amerikansk jøde født i Ulm i 1879. Assistent på patentkontor og seinere professor i teoretisk fysikk. Pasifist, antifascist og geni. Han fant ut så mye sjokkerende merkelig om tid, rom og kvantefysikk at ingen i dag skjønner noe som helst.

SHIVA: Indisk gud, ved siden av Vishnu den viktigste i hinduismen. Han har røtter i forhistorisk tid og fremstilles ofte som en yogi som sitter nedsunket i meditasjon, altså som et asketisk symbol, men også som dansens herre. Shiva «frembringer og tilintetgjør universet».

NAGARJUNA: Indisk filosof født ca. 150. Lærte at tingene som ideene både eksisterer og ikke eksisterer, og at alt til sist er «tomt», det vil si uten evig eksistens. Læren om tomheten, om ingenting, fikk stor betydning for utviklingen av buddhismen.

BRAHMAN betegner i gammel indisk litteratur hymner, og også den magiske virkekraft som finnes i hymnene og dermed påvirker gudene. Brahman er også den iboende kraft som hele verdensforløpet er avhengig av. I andre filosofiske tekster blir

brahman oppfattet som universets urgrunn eller urmaterie, og forening med brahman betyr frelse for mennesket. Verden har sitt opphav i brahman.

Verdens første tegneserie?
Jesu liv i tresnitt fra 1450.

MARIAS EVANGELIUM

«Marias evangelium» er i virkeligheten tittelen på et apokryft (fikk ikke være med i bibelen) skrift som er temmelig gnostisk preget. Og hva betyr så det?

Gnostisme kommer av gresk «gnosis», som betyr erkjennelse, kunnskap eller viten, og er blitt en samlebetegnelse for en nokså uensartet religiøs bevegelse som så dagens lys rundt tidspunktet for Jesu fødsel og liv. Gnostisismens grunnmotiv er at menneskets ånd er fanget i den materielle verden, altså i legemet, men at det i seg bærer en gnist av sitt gudommelige opphav. Gnostisismens mål var å vekke til bevissthet menneskets gud-

dommelighet, ved hjelp av intuisjon eller opplevelse.

Det man kjenner av «Marias evangelium» er brokker og bruddstykker og egentlig svært lite. Navnet har det imidlertid fått fordi Maria (Magdalena) i det opptrer som budbringer av en spesiell åpenbaring.

Vår historie om Miriam fra Magdala er en fantasi over noe av det som kan ha hendt i den urolige tida i Palestina den gang den romerske okkupantmakten henrettet alle opprørsledere for seinere å ødelegge tempelet i Jerusalem for godt og små religiøse grupper tok avgjørelser som skulle få verdenshistorisk betydning. Og tørke og krig og kjærlighet.

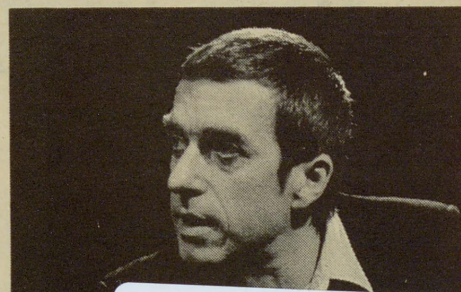
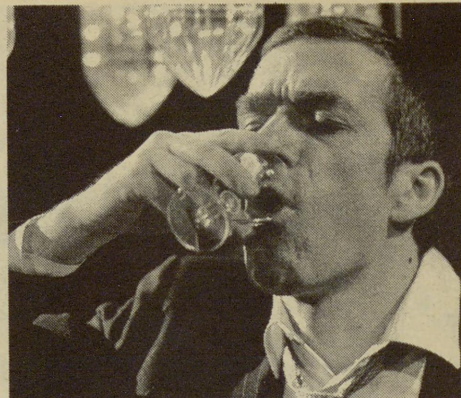
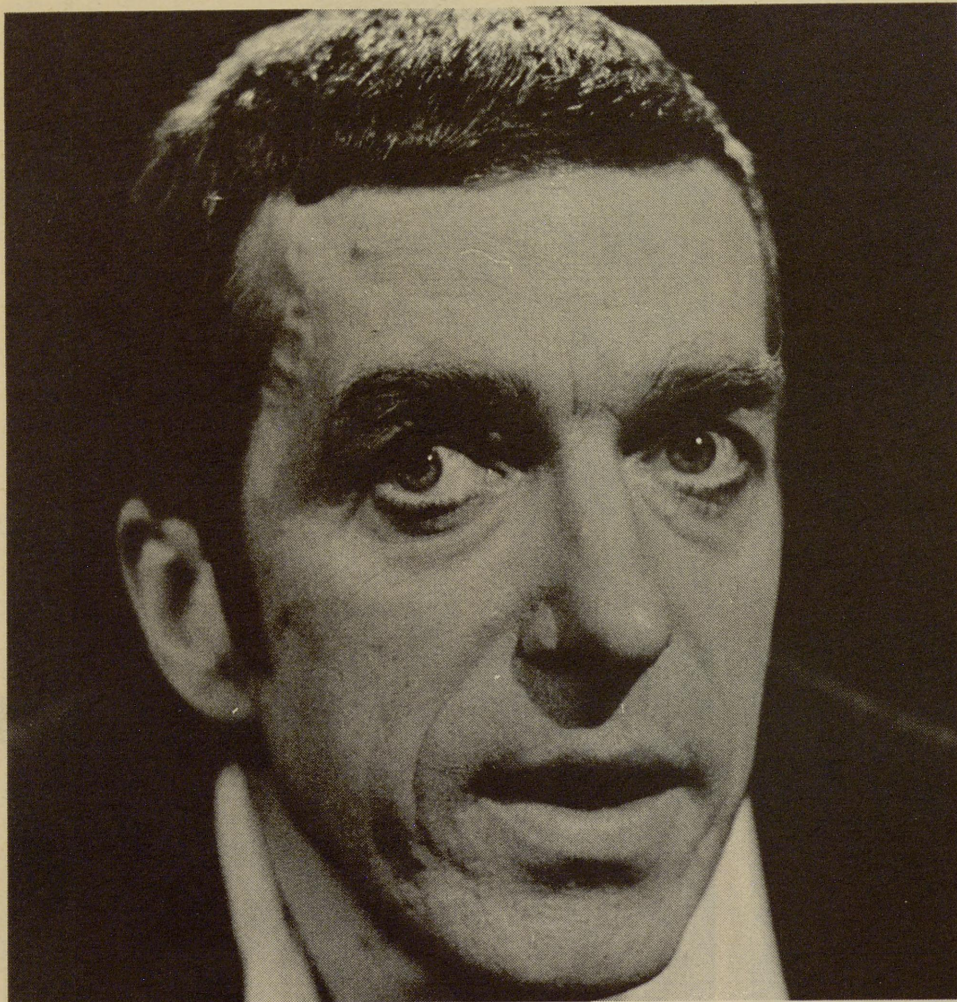

KJÆRLIGHET OG VANN

Fortellingen om Juan er blant annet bygget på to nå mer enn femti år gamle historier fra henholdsvis Brasil og Bolivia: «Sortkledd» av Mario de Andrade og «Brønnen» av Augusto Cespedes.

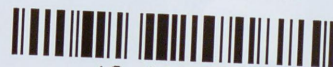
Chacokrigen var imidlertid dessverre en helt virkelig krig. El Gran Chaco (egentlig: Det store jaktfelt) er et stort lavlandsområde mellom Argentina, Bolivia og Paraguay.

Chacokrigen foregikk mellom 1932 og 1935 mellom Bolivia og Paraguay etter at de to landene hadde ligget i strid om suvereniteten over Nord-Chaco og et argentinsk forsøk på voldgift hadde slått feil. Bolivia begynte krigen med en flerdobbel militær overmakt, men paraguayenerne hadde flere indianersoldater som behersket klimaet bedre. Regi for krigen hadde imidlertid USA via to oljeselskaper.

Nasjonalbiblioteket
Depotbiblioteket

Marias evangelium fem
kjærlighetshistorier om verden

18g008828

KJÆRE PUBLIKUM
(hva betyr kjære?)

— I denne verden er alt mulig, om man bare har vilje til å reise seg.
(Mao TseTung)

— Help.

(John Lennon)

I en begrepsverden der det er vanlig å mene at araberne er fundamentalister mens vi rett og slett bare har Gud på vår side, er det ikke lett å nå frem med meningsbærende litteratur og teater, områder der elementene i språket helst skulle henviser til noe felles forståelig. Og ikke før har vi snudd oss før nye ord er kommet til. «Teppebombing» er det siste. Jeg vet ikke hva det betyr, men det høres imponerende ut.

Kaos i språket og almann travelhet gjør at vi er inne i en tid for filmtricks og korte musikalske innslag. Det kan derfor synes utidig å komme med noe som til de grader hviler på ordet og stoler på den

langsomme verbale fortelling som det du skal se i kveld. «Marias evangelium» er en utidig forestilling. Det er et stykke teater som har gitt opp kampen mot det moderne.

Fortellingene springer alle ut ifra hvert sitt konkrete og kulturelle landskap: Dante *har* levd og skrevet sin berømte komedie, om detaljene i livet hans er det imidlertid svært så sparsomme førstehåndsopplysninger. Ghana *er* en stat i Vest-Afrika, og eventyret om den uheldige mannen som møter Leopardkongen stammer derfra. Inderen i «Den nye dagen kommer med regn» henviser til virkelige byer, land, oppdagelser og guder. Jesus *har* levd. Juan også. I litteraturen og i virkeligheten. Undertegnede tar det fulle ansvaret for den dikteriske utformingen av disse fortellingene, men de kommer altså ikke fra himmelen, som Galileo påviste ikke finnes, men er festet til jordkloden med historiske, kulturelle og geografiske tråder.

Ikke noe opptar popsangskribenter og ukebladnovellister mer enn temaet Kjærlighet. Ikke noe, bortsett fra fysisk næring, er mer fundamentalt for hva vi gjør og hvem vi er. Det er i lys av dette Maria påstår at hvert eneste menneske kan utrette mirakler. Problemet er bare at vi er inne i en tid for teppebombing, ikke for kjærlighet.

«Marias evangelium» er skrevet i Trondheim og Hellas i løpet av 1990, og mer vil jeg ikke si, bortsett fra at jeg har tilegnet det Eli Doseth, som jeg er så heldig å få dele mitt jordiske liv med i kjærlighet. Og at skuespillerne i denne urchersjonen av forestillingen, alle fem, har bidratt i kraft av sin faglig selvstendige og konstruktive innsats til å finpusse teksten og gi forestillingen dens endelige form. Og at jeg ønsker alle hjertelig velkommen og god fornøyelse, og gå så hjem og utrett et mirakel etterpå!

Trondheim, februar 1991,
Terje Nordby